

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
ABU RAYHON BERUNIY NOMIDAGI
URGANCH DAVLAT UNIVERSITETI

«TASDIQLAYMAN»
Urganch davlat universiteti rektori v.v.b.
S.U.Xodjaniyazov
« 28 » 06 2025-yil

TARIXIY BINOLARNI TAXLIL QILISH
FAN DASTURI
(3-kurs uchun)

Bilim sohasi: 700000 – Muhandislik ishlov berish va qurilish sohalari
Ta’lim sohasi: 730000 – Arxitektura va qurilish
Ta’lim yo’nalishi: 60730100– Arxitektura (turlari bo’yicha)

Urganch – 2025 y.

Mazkur o'quv fan dasturi Urganch davlat universiteti kengashining 2025-yil 28 08 dagi № 11 - sonli bayonnomasi bilan tasdiqlangan.

O'quv ishlari bo'yicha prorektor: S.U.Xodjaniyazov

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i: G.R.Matlatipov

Mazkur o'quv dastur "Texnika" fakulteti Kengashining 2025-yil 26 06 dagi № 12 - sonli yig'ilishida muhokama qilinib, tasdiqlash uchun tavsiya etilgan

"Texnika" fakulteti dekani: M.Q.Qurbonov

Mazkur o'quv dastur "Arxitektura" kafedrasining 2025-yil 23 06 dagi № 22 - sonli yig'ilishida muhokama qilinib, tasdiqlash uchun tavsiya etilgan

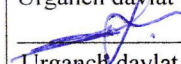

"Arxitektura" kafedrasini mudiri: R.Q.Polvanov

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS - Kreditlar		
TBQT1604	2025-2026	5-6	4		
Fan/modul turi	Ta'lim tili		Haftadagi dars soatlari		
Majburiy	O'zbek/rus		5-6-semestr 5 soat		
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)	
	Tarixiy binolarni taxlil qilish	5-6 - semestr			
		30 M	44 A	46 MT	120

2.	<p>I. Fanning mazmuni</p> <p>Fanni o'qitishdan maqsad - talabalarni "Tarixiy binolarni taxlil qilish" fanining nazariy va amaliy asoslari bilan tanishtirishdir. Fanning mohiyati bu ijtimoiy talablardan mos keladiganini aniqlaydigan tabiiy shakllarni cheksiz xazinasini o'rganishdir. Tarixiy binolarni taxlil qilish prinsiplar va ularni arxitekturaviy-biologik integratsiyasini modellashtirishdan boshlab to'g'irlangan arxitekturaviy modellashtirishgacha, bulardan esa Tarixiy binolarni taxlil qilish ijodiy rivojlantirish ko'nikmasini hosil qilishda iborat.</p> <p>Ushbu maqsadga erishish uchun fanni yangi yutuqlariga asoslangan zamonaviy bino inshoot arxitekturasida ijodiy yondashuvning tarbiyalash, hamda mumkin bo'lgan optimal echimlarni keng miqyosda yaratish, konstruktiv va kompozitsion echimlarni to'g'ri qo'llash, xayot, faoliyatiga psixofizik ta'sirini xisobga olgan holda arxitektura va tabiatning uyg'unligiga intilishi hamd ilmiy dunyoqarashini shakllantirish vazifalarini bajaradi.</p> <p>II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)</p> <p>II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <ol style="list-style-type: none">1. San'at, madaniyat, jamiyat tsivilizatsiya va arxitekturaga kirish.2. Tarixiy tahlil3. Tarixiy manbalar, hujjatlar, arxiv materiallari asosida o'rganiladi.4. Me'moriy-kompozitsion tahlil5. Reja (plan), fasad, bo'y-sifatlar (proportsiya), simmetriya/asimmetriya.6. Stilistik tahlil7. Badiiy-bezak tahlili8. Bobur davrida keng tarqalgan mug'al uslubi arxitekturasida. <p>Materialshunoslik tahlili</p> <ol style="list-style-type: none">9. Texnik va konstruktiv tahlil
----	--

<p>10. Madaniy va diniy tahlil</p> <p>11. Hududiy va kontekstual tahlil</p> <p>12. Fotogrammetriya va 3D modellashtirish (zamonaviy usullar)</p> <p>13. G'arb san'ati va arxitekturasiga kirish.</p> <p>14. Restavratsiya va konservatsiya tahlili</p> <p style="text-align: center;">III. Asosiy nazariy qism (amaliy mashg'ulotlari)</p> <p style="text-align: center;">III. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p>1. Vazifa asosida mavzu (tarixiy binolarni taxlil qilish yo'nalishi) ni belgilash. Mavzu bo'yicha binolarni taxlil g'oyasini ishlab chiqish.</p> <p>2. Mavzu bo'yicha loyiha chizmalarni tarkibini va ularning masshtablarini aniqlash.</p> <p>3. Loyiha chizmalarni tarkibini va ularning masshtablarini aniqlash.</p> <p>4. Chizmalar o'rinlarini planshet sathida belgilab olish.</p> <p>5. Ortogonal chizmalarni planshetga masshtab asosida joylashtirish.</p> <p>6. Loyihaning ortogonal chizmalari tarz chizmasini qalamda chizish.</p> <p>7. Loyihaning ortogonal chizmalari tarz chizmalarini qalamda chizish.</p> <p>8. Loyihaning ortogonal chizmalari qirqim chizmalarini qalamda chizish.</p> <p>9. Loyihaning ortogonal chizmalari umumiy ko'rinish (perspektiva) chizmalarini qalamda chizish.</p> <p>10. Loyihaning ortogonal chizmalarini (yoyma, lavha kabi) qalamda chizish.</p> <p>11. Tayanch va loyiha chizmalarini bo'yash.</p> <p>12. Chizma yozuvlarni bajarish, eksplikatsiya yozish.</p> <p>13. Planshetga loyiha sharhnomasini yozish.</p> <p>14. Loyiha ishini yakunlashgacha bo'lgan kamchiliklarini to'ldirish.</p> <p>15. Tarixiy binolarni taxlil qilish loyihasi ishini yakunlash va topshirish.</p> <p style="text-align: center;">IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar</p> <p>Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Qadimgi Misr piramidalari va ibodatxonalarining me'moriy tahlili. 2. Qadimgi Mesopotamiya va Hindiston inshootlari (zikkurat, stupalar). 3. Qadimgi Yunoniston ibodatxonalari (Parfenon). 4. Qadimgi Rim me'morchiligi (Kolizey, Pantheon). 5. Islomiy me'morchilikning dastlabki namunalarini o'rganish. 6. O'rta asr Buxoro yodgorliklari (Masjidi Kalon, Ark). 7. Samarqanddagi Registon majmuasi va Go'ri Amir maqbarasi. 8. Xiva me'morchiligi – Ichan qal'a binolari. 9. Amir Temur davri obidalari – Bibixonim masjidi va Ulug'bek madrasasi. 10. Yevropada Gotika uslubi – Notr Dam de Parij, Keln sobori. 11. Renessans me'morchiligi – Mikelanjelo, Bramante asarlari. 12. Barokko va Rokoko saroylari (Vatikan, Versal). 13. XIX–XX asr me'morchilik oqimlari: Klassitsizm, Modern, Art-deko. 14. O'zbekiston mustaqillik davri yodgorliklari va yangi binolari.

<p>15. Tarixiy obidalarni saqlash va restavratsiya muammolari.</p> <p>MT nazariy ish uchun 1 ta berilgan mavzuda referat topshiradi.</p> <p>Izoh: Yuqoridagi ma'ruza va amaliy mashg'ulotlarda MT mavzular har yili o'zgarib boradi va ushbu o'quv yilida yuqoridagi mavzulardan tashqari o'qituvchi tomonidan yangi ma'lumotlar asosida talabaga yangi mavzular berilishi mumkin.</p>
<p>3. V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar).</p> <p>Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Arxitekturaviy bionikada bino va inshootlar arxitekturasini o'rganishda va ularga ta'sir qiluvchi omillarni ilmiy-nazariy arxitekturaviy, funksional- texnikaviy, ekologik, iqtisodiy va boshqalar; shaharsozlikni funksional tashkil etish maqsadida amalga oshiriladigan asosiy ishlari haqida <i>tasavvur va bilimga ega bo'lishi</i>; • ilmiy tadqiqot faoliyati davomida talaba qanday shakl, metod (uslub) va vositalar yordamida ishni tashkil etilishidan qat'iy nazar ilmiy asoslashni, arxitekturaviy tadqiqot axborot texnologiyalarni foydalanish zamonaviy funksiyaga moslashtirish, loyihalashning o'ziga xos bosqichlaridan, bionik bino va inshootlarning klassifikatsiyasidan, tashqi va ichki muhitni tashkil qilish prinsiplaridan amalda foydalanish qaratilgan uslublar bo'yicha <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi</i>; • me'moriy loyihalash jarayonida o'z bilim va tajribasiga ega bo'lgan holda atrof-muhitdagi narsalarni tasvirlashda texnik va grafik usullarni to'liq qo'llay bilishi, loyihaviy taklif tuzish, Mutaxassislikka moslashgan uslublarni ijobiy hal qila olish, arxitekturada ilmiy tadqiqot va ta'limi jarayonida mavzu bo'yicha ilmiy loyihaviy echimlardan foydalanish bo'yicha loyihalar bajarish <i>malakasiga ega bo'lishi kerak</i>.
<p>4. VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • amaliy mashg'ulotlar (mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
<p>5. VII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil</p>

	mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha testni topshirish.
6.	<p>Asosiy adabiyotlar:</p> <p>1. Miraxmedov M.M., Qosimova S.T., Shodjalilov Sh. Turar-joy va jamoat binolarini tekshirish va ularning texnik ekspluatatsiyasi o'quv qo'llanma Toshkent – 2009</p> <p>2. T. Qodirova, O.Salimov, A.Nuriddinov, X.Po'latov Binoni qayta tiklash va ta'mirlash Toshkent 2010</p> <p>3. Hasanov O., Raximov B. – O'zbekiston me'morchiligi tarixi. Toshkent: O'qituvchi, 2015.</p> <p>Qo'shimcha adabiyotlar:</p> <p>1. Eshonqulov A. – Samarqand va Buxoro obidalarining me'moriy xususiyatlari. Toshkent: Fan, 2016.</p> <p>2. Pugachenkova G.A. – Sredneaziatskaya arxitektura. Moskva: Nauka, 1982.</p> <p>Axborot manba:</p> <p>1. https://andhrauni-ac.in/college/college-of-engineering/engineering-courses.html</p> <p>2. https://www.andhrauniversity.edu.in/syllabus/new/B%20Arch_scheme_Syllabus_POs_COs.pdf</p>
7.	<p>Fan mashg'ulotini olib boruvchi professor o'qituvchi to'g'risida ma'lumot:</p> <p>(ma'ruza mashg'uloti uchun) Do'schanov Sherzod Shomuratovich </p> <p>- UrDU, "Arxitektura" kafedrasida katta o'qituvchisi.</p> <p>(Amaliy mashg'uloti uchun) Bekturdiyev Izzat Maqsudovich </p> <p>- UrDU, "Arxitektura" kafedrasida o'qituvchisi.</p>
8.	<p>*Izoh: Mazkur dasturdagi 8, 13-mavzu TOP-300 OTMLar QS reytingida turuvchi Hindiston davlatining andhra university universiteti dasturi tahlili asosida yangidan kiritildi.</p>
9.	<p>Kafedra joylashgan joyi: UrDU, Texnika fakulteti, Gurlan ko'chasi 1-uy</p> <p>Sh.SH.Duschanov 907267100</p> <p>E-mail: duschanovsherzod719@gmail.com</p>
10.	<p>Taqrizchilar:</p> <p>Urganch davlat universitet, "Arxitektura" kafedrasida dotsenti</p> <p> Atamuratov A.A.</p> <p>Urganch davlat universitet, "Arxitektura" kafedrasida dotsenti, (Phd)</p> <p> Abdullayeva Sh.I.</p>